

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

197. An si Princeps conderet statutum abrogans aliud statutum, quod
Clericorum priuilegium continebat peccet contra Immunitatem
Ecclesiasticam, & aliter faciens incurrat excommunicationem Bullæ
Cœnæ? ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

De Immunit. Eccles. Resol. CXCVII. 195

cessum Principibus reuocari potest, etiam si per consuetudinem inmemorabilem tali privilegio innixam obseruatum fuerit?
Et contra non potest Princeps condere statutum abrogans aliud statutum suum, quod Clericorum privilegium continebat. Ex part. 4. tract. 1. Ref. 82.

§. 1. **R**espondeo negatiuè, quia iurisdictio quam habent Inquisitores in suos familiares, est Ecclesiastica, vel dato, & non concessio quod sit Regia, iam per vniõnem & incorporationem cum Ecclesiastica iurisdictio ipsa etiam Ecclesiastica effecta est. Deinde addunt aliqui quod dicta exemptio etiam procederet à Rege, quia fuit data propter benemerita, & publicum bonum, nempe pro seruitiis, in quibus occupantur familiares pro officio sanctæ Inquisitionis, effecta est irrevocabilis: & ideo hanc sententiam docet Io. Dionysius Portocarrerus in allegat. pro iurisdictioe S. Inquisit. num. 44. & quia codex rarus est, & non facile inuenitur, ponam eius verba. Sic itaque asserit. [En las concordias que se han tomado con la inquisicion sobre estas causas, ha sido tan necesario el consentimiento de los Señores Inquisidores Generales, y de su Consejo, que sin el, no pudierõ tener fuerza porque si las dichas exenciones y iurisdictiones proceden de la autoridad Apostolica, nadie puede disponer sobre ella] quacumque præditus potestate, cui obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi, ad notara in cap. decernimus, de iudiciis, cap. Ecclesia Sancta Maria, de constit. Sess. tom. 2. decis. in epist. Reg. num. 52. [Mayormente que aunque las exenciones fueran original, y principalmente concedidas por los Reyes hauendolo sido à personas benemeritas y en premio de su ocupacion en seruijio del santo officio y beneficio publico son irrevocables.] Baldus in l. qua ex relationibus, notabil. 3. C. de leg. Curt. iunior consil. 144. n. 4. Decius consil. 186. num. 4. Romanus consil. 436. num. 14. Gonzales in reg. 8. Cancellar. gloss. 18. num. 23. [Y mucho mas siendo en fauor de la Yglesia. Matra 4. part. centur. 1. cas. 52. n. 17. y otros. Sic Portocarrero. Vide etiam Narbonam in 3 part. recopilat. lib. 4. tit. 1. leg. 10. gloss. 22. num. 21. docentem etiam hanc sententiam, necnon & Paramum in respons. 2. pro iurisdictioe S. Officij, num. 149. & 154. qui probat hanc opinionem esse veram, non obstante concordia anno 1581. vbi videtur, Regem sibi reseruasse potestatem hanc de qua loquimur.

2. Igitur dato, & non concessio, quod iurisdictio Inquisitorum in familiares procedat ex facultate Regia; tamen cum sit privilegium concessum non subdito amplius non potest reuocari, per ea, quæ adducit Basilius Pontius de matrimonio lib. 8. cap. 29. §. 2. num. 12. Suarez de legibus lib. 8. cap. 37. num. 2. & alij communiter in cap. nouit, de iudiciis. Vnde inferitur hanc esse differentiam inter privilegium concessum à Principibus laicis Ecclesiæ, & privilegium concessum ab Ecclesia Principibus laicis, nam hoc reuocari potest tanquam privilegium concessum subdito, illud autem minime. Hinc rectè Boracina in Bulla Cæna disp. 1. quest. 15. punct. 4. §. 1. num. 6. & alij, docent privilegium cognoscendi causas Clericorum Principibus concessum reuocari posse, etiam per consuetudinem inmemorabilem tali privilegio innixam obseruatum fuerit; quia privilegium subdito concessum reuocari posse, communis est Doctorum opinio. Sed privilegium cognoscendi causas Ecclesiasticas concessum est subdito, etiam si concessum sit Imperatori, vel Regi, Papa enim est illis superior, cum Christus generaliter dixerit Petro & consequenter eius successoribus, *Pasce oues meas* :
Tom. I X.

ergo, &c. Vide Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. c. 34. n. 27. & Cardinal. Tuschum tom. 5. ver. libertas Ecclesiastica, concl. 342.

3. Deinde confirmatur nostra sententia ex doctrina Azorij part. 1. lib. 5. cap. 13. quest. 5. Pefantij tract. de immunit. Ecclesiast. disp. 9. Filiucij tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 269. Alterij de censuris tom. 1. disp. 16. lib. 5. cap. 6. & aliorum, quos ego ipse adduxi in part. 1. tract. 2. resolut. 60. asserentes contra nonnullos, non posse Principem condere statutum abrogans aliud statutum suum, quod Clericorum privilegium continebat, quia privilegium concessum, postquam ratum habetur ab eo, in quem collatum est, transit in ius, ergo Princeps laicus, potuit à principio privilegium Clericis non concedere, sed semel concessum non potest amplius reuocare, vt habet ex Felino cap. Ecclesia sancta Maria, de constit. nam. 124. Sed hæc omnia accidunt in casu nostro, quia hoc privilegium concessum est Clericis & Tribunali Ecclesiastico sanctissimæ Inquisitionis ergo &c.

4. Facit etiam quod supradictum privilegium fuit concessum propter benemerita & seruitia facta Tribunali sancti Officij ad bonum publicum; ergo est privilegium remuneratorium, quod transit in vim contractus, & factum est irrevocabile, per ea, quæ tradit Bayetola in allegat. pro iurisdictioe sancti Officij art. 5. num. 91. Cochier de libertate Ecclesiastica part. 1. cap. 30. num. 10. Rolandus à Valle volum. 3. consil. 13. num. 30. Grammaticus decis. 65. n. 24. Osafæus decis. 159. num. 28. Surdus consil. 140. num. 38. Aponte consil. 60. num. 22. & alij communiter: ergo &c.

Quæ nunc hanc sequetur.

Quoad hoc inf. ex Ref. 325. lege doctrinam §. 3. & 4.

RESOL. CXCVII.

An si Princeps conderet statutum abrogans aliud statutum, quod Clericorum privilegium continebat, peccet contra Immunitatem Ecclesiasticam, & taliter faciens incurrat excommunicationem Bulla Cæna?
Et aduertitur statutum esse contra libertatem Ecclesiæ, quando est contra libertatem vnus Ecclesiæ tantum?
Ex part. 1. tract. 2. Ref. 61. alias 60.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Sousa in Bulla Cæna cap. 16. disp. 84. concl. 5. n. 6. Duardus etiam in Bulla Cæna lib. 2. can. 15. q. 27. num. 16. Villalobos in summa, tom. 1. tract. 17. dub. 21. num. 4. & alij, dummodo, vt in alia Resol. supra, diximus, huiusmodi privilegium non fuerit confirmatum per Summum Pontificem: putant enim hi Doctores, privilegia particularia huius, vel illius Ecclesiæ Religionis vel personæ, directè non pertinere ad immunitatem Ecclesiasticam, & posse reuocari. Et ratio est: quia lex ad libitum statuentis, præsertim quando sponte facta est, & adest iusta causa, reuocari potest. Ergo & privilegium Ecclesiæ concessum: nam, qui est causa iuris, potest etiam esse causa reuocationis illius; quod sine iniuria tertij fit, cum adest causa. Et cum per reuocationem illius, quod prius concessum fuerat, aliquid reducit ad ius, quod prius competebat antiquitus, conqueri non potest, qui ex tali reuocatione damnum patitur, vt docet Glossa in leg. si vnus. §. pactum ne pereat. verb. quod in specie. ff. de pactis. Ergo, &c.

2. His tamen non obstantibus, contrariam sententiam amplectendam esse puto, quam ex Theologis docet Azorij part. 1. lib. 5. c. 3. q. 5. Coriolanus in Bulla Cæna excommunicat. 15. fol. mibi 935. Pefantius tract. de immunit. Eccles. disputat. 9. & ex Iurisperitis

Sup. hoc in Ref. præterita, & Deinde. Sed ad firmandam doctrinam huius Ref. lege doctrinam omnium Ref. & §§. annot. in dicta Resol. quæ est apposta in §. Igitur, dictæ Ref.

R. 2. Martha

Martha de iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 62. num. 6. Altherius tom. 1. disp. 16. lib. 5. cap. 6 fol. 703. col. 2. qui citat Felinum in cap. Eccles. S. Maria. num. 124. de constit. & copiose noster D. Carolus de Grassis de effect. cler. eff. 2. n. 14. & 23. Filliucius tom. 1. tract. 16. cap. 10. n. 469. qui citat Sayrum, & Syluestrum; & alij. Et ratio est: quia privilegium concessum, postquam ratum habetur ab eo, in quem collatum est, transit in ius: ergo laicus potuit à principio privilegium Clericis non concedere, sed semel concessum non poterit amplius reuocare, vt habetur ex Felino in c. S. Maria. n. 124. de constit.

3. Deinde, privilegium concessum alicui non subdito, reuocari non potest; vt habetur in c. nouit. de iudicijs, & notat Abbas in c. inter alia. n. 19. de immuni. Eccles. & alij. Sed Clerici non sunt subditi secularibus: Ergo privilegium illis concessum, amplius auferri non potest, & aliter facientes in excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrerent: quod in verbis Bullæ determinatum videtur, ibi: *Quaruncumque Ecclesiarum iuribus quomodolibet præiudicatur.* Item semper indirectè per statutum contra particularem Ecclesiam præiudicatur cæteris generaliter. Ergo, & c. Et ita, stante hac opinione, si erat statutum antiquum laicorum, vt singulis annis certo die cuiusdam mensis, cuiusdam Collegio Clericorum, vel Monasterio Regularium, erogarentur certæ elemosinæ sed deinde efficerent aliud statutum, ne in posterum ea elemosyna præbeatur; secundum hanc posteriorem sententiam, tale statutum esset contra libertatem Ecclesiasticam. Vide etiam circa præsentem quæstionem Genuensem in præf. Eccl. triennario 17. g. 480. n. 2. qui contra aliquos probat statutum esse contra libertatem Ecclesiarum, quando est contra libertatem vnius Ecclesiæ tantum.

RESOL. CXCIII.

An statuta laicorum etiam favorabilia Clericis sint valida?

Et an statuta, & leges Principum secularium etiam licita, & honesta, & propter commune bonum facta, & que privilegia Ecclesia non laederent, adhuc non ligent Clericos?

Et notatur, quod quando Clerici, & Ecclesia in aliquo statuto non nominantur, possint cogi statuentes declarare, quod non comprehenduntur Ecclesia, & persona Ecclesiastica. Ex part. 3. tract. 1. Ref. 13.

Sup. hoc supra in Ref. 92. §. Sed vt cursum in principio, & infra in Ref. 209. §. Adde. & in Ref. 210. §. 2. ad medium, & in Ref. 314. §. 6. & inferius in tr. 3. Ref. 15. §. 2. & in alio scaturum annotationum.

§. 1. **R**espondeo negatiuè ex defectu potestatis, & iurisdictionis, & habetur in c. Ecclesia Sancta Maria. de constit. & ibi Abbas n. 10. & Felinus n. 80. vide etiam Beroum vol. 1. consil. 31. num. 22. & 24. Riminaldum seniore volum. 2. consil. 218. n. 8. Oddum consil. 44. n. 13. Menochium vol. 3. consil. 291. n. 25. & alios penes ipsos. Si tamen aliqua lex Principis esset merè privilegiata rerum Ecclesiasticarum siue Clericorum, tunc valeret, etiam quod laici nullam habeant superioritatem in spiritualibus, nam non subdito privilegium concedi potest, dummodo tamen talis lex non contineat præceptum, vel necessitatem, quia etiam quod Ecclesia esset favorabilis, & privilegiata, tamen propter præceptum, & necessitatem, quam imponeret clericis, non valeret, sed secus, si resolveretur in vim consilij, seu privilegij. Vide Surdum vol. 1. consil. 2. num. 19. & vol. 3. consil. 301. num. 13. & 24. Hondedeum vol. 1. consil. 3. num. 11. & vol. 2. consil. 29. n. 17. & alios, quos ipsi citant.

2. Notandum est etiam hic obiter, (& in hoc multi errant,) statuta, & leges Principum secularium etiam licita, & honesta, & propter commune

bonum facta, & quæ privilegia Ecclesiæ non laederent, adhuc non ligare Clericos, quia in statuente non sufficit iusta causa, sed requiritur iurisdictionis necessitas, seu bonum commune, vel iusta causa, nunquam tribuunt iurisdictionem laicis in Clericos. Vide Menochium vol. 3. consil. 291. n. 25. Surdum vol. 1. consil. 2. num. 33. & vol. 3. consil. 301. num. 11. & 28. & alios penes ipsos.

3. Nota etiam quod quando Clerici, & Ecclesia in aliquo statuto non nominantur, possunt cogi statuentes declarare, quod non comprehendantur Ecclesia, & persona Ecclesiastica, vt docet Ioannes Bertran. de Guevara in propugnaculo libert. Eccles. asser. 2. §. 2. num. 63. Ancharanus num. 1. Geminianus num. 4. Francus num. 2. in c. finali de immuni. Eccles. in 6. D. Antoninus part. 3. tit. 12. cap. 3. §. 5. & alij quos citant, & sequuntur Maynardus de privileg. Eccles. part. 1. art. 22. num. 31. & Surdus volum. 3. consil. 301. num. 45.

RESOL. CXCIX.

Quid facere debeat Episcopus, dum indices laici edunt aliquod statutum contra libertatem Ecclesiasticam?
Ex part. 3. tract. 1. Ref. 68.

§. 1. **S**i debium sit an illud statutum libertati Ecclesiasticæ aduersetur, & damnum Ecclesiis, vel clericis, inferat, cogere potest conditorem ad declarandum expressè tali statuto clericos, & Ecclesias non comprehendi. Si verò, perspicuè constet illud statutum esse contra libertatem Ecclesiasticam, præcipere debet conditori, & ipsis ad quos pertinet, vt illud omnino tollant, & si hoc ipsi minime efficere volunt, debet ipse autoritate sua tollere, & declarare huiusmodi statutum, legem, actum, pragmaticam, aut aliam ordinationem esse irritam, & inualidam. Vide Felinum in cap. Ecclesia Sancta Maria, num. 145. de constit. Altherium lib. 5. dispue. 16. cap. 6. dub. 54. Sayrum de cens. lib. 3. cap. 34. n. 17. & alios.

RESOL. CC.

Quando statuta laicorum sint contra Immunitatem Ecclesiasticam?

Et pro praxi explanantur quinque casus præter alios iam discussos in alijs Resolutionibus in hoc ipso tractatu, & nouo Ordine. Ex part. 4. tract. 1. Ref. sol. 55.

§. 1. **P**rimò, quando Ecclesia & persona Ecclesiastica prohibentur, aut impediuntur vti rebus, aut facultatibus à iure communi sibi concessis. Ita Felinus in cap. Ecclesia S. Maria, de constit. nu. 111. vlt. post medium, & ibi Imola, & Butrus, Alexander lib. 1. consil. 121. & lib. 2. consil. 208. Tuschus tom. 5. concl. 342. num. 13. 19. & 17. & probatur ex d. cap. Ecclesia S. Maria, de privileg. cap. fin. de immuni. Eccles. in 6.

2. Secundò, quando diminuuntur, vel tolluntur privilegia, Ecclesiis, & Clericis concessa à Deo, Summis Pontificibus, aut alijs Principibus secularibus. Ita Cynus, & Salicetus in Authent. cassa & irrita. Baldus in l. cunctos populos. Imola in cap. nouis de iudicijs, num. 2. Abbas n. 2. Alexander lib. 1. consil. 294. n. 3.

3. Tertiò, quando Clerici & Ecclesiastica personæ efficiuntur timidiore. Ita Angelus de Perusio in l. 1. §. qua oneranda, ff. quarum rerum, & Bartho. ibi ad medium cum